

Коваленко К. С.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ТОВАРОПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В статті розглянуто методи оцінювання результатів, які отримує підприємство впроваджуючи диверсифікацію товаропотоків у свою діяльність. Запропоновано поділ результатів на фінансові та нефінансові. Визначено, що фінансові результати відображаються у збільшенні прибутку (виражається у прирості виручки), а нефінансові результати — як сукупність додаткових переваг, які не можна оцінити в грошовому еквіваленті.

Ключові слова: результат, диверсифікація, товаропотоки, ризик, проект.

1. Вступ

В сучасних умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів, стратегічною ціллю діяльності будь-якого підприємства є отримання прибутку. Оскільки зовнішнє середовище здійснює постійний вплив на підприємства, і в більшості випадків це відображається у зниженні ефективності їх діяльності, першочерговим рішенням керівника є застосування методів для забезпечення стабільного функціонування підприємства. Одним з таких методів є диверсифікація товаропотоків. Ціллю застосування диверсифікації є зниження рівня ризиків залежності від одного напрямку діяльності. Таким чином, впроваджуючи диверсифікацію товаропотоків, підприємство не тільки знижує рівень ризику, а й має можливість отримати додаткові переваги, що в кінцевому виражаються у збільшенні прибутку підприємства, що обґрунтовує актуальність проведення даних досліджень.

2. Постановка проблеми

Одним з основних методів оцінювання впровадження стратегії диверсифікації товаропотоків є обчислення відносного значення ефективності. Виходячи із визначення економічної ефективності, за Великим економічним словником, вважаємо, що ефективність диверсифікації товаропотоків — це результативність впровадження цієї стратегії, яка характеризується відношенням отриманої економічної вигоди, (результату від впровадження) до витрат, які були зумовлені на отримання цього результату [1].

При застосуванні диверсифікації, ми отримуємо економічні результати, які можна поділити на фінансові та нефінансові. Фінансові результати відображаються у збільшенні прибутку (за рахунок приросту виручки), а нефінансові результати — як додаткові вигоди, які не можна оцінити в грошовому еквіваленті. Складові нефінансових результатів сприяють підвищенню вартості (цінності) підприємства, що відображається у збільшенні виручки від реалізації.

3. Літературний огляд

Питанню диверсифікації присвячені праці таких науковців як: Амстронг Г., Боумен К., Коглер Ф., Мілнберг Г., Портер М., Фатхутдінов Р. А. та ін. Значний

внесок у дослідження диверсифікації зробили іноземні вчені, зокрема Аакер Д., Ансофф І., Брігхем Ю., Карлоф Б., Марковіц Г., Міллер М., Стрикленд А. Дж., Томпсон А. А., Шарп У., а також вітчизняні науковці Дереза В. М., Корінько М. Д., Кузьмін О. Є., Немченко Г. І., Подольчак Н. Ю. Шершньова З. Є. та ін. Вивченням сутності, класифікації та характеристик категорії «товаропотоки» займалися наступні науковці: Крикавський Є. В., Тридід О. М., Єрьомін Н. В., Буланова В. С. та ін. Незважаючи на значні досягнення в досліджуваній сфері, недостатньо розкритими залишаються питання обчислення ефективності диверсифікації товаропотоків. Потребує також уточнення оцінювання результатів, що отримує підприємство впроваджуючи диверсифікацію товаропотоків.

Метою проведення дослідження є формування та оцінювання результатів впровадження диверсифікації товаропотоків на підприємстві.

4. Основна частина

Товаропотоки на підприємстві виникають при продажі виготовленого товару, тобто його передачу у власність та/або користування споживача, що здійснюються згідно з умовами договору та в процесі чого над ним виконуються логістичні операції. Оскільки, на кожному етапі процесу виготовлення та продажу товару існує можлива небезпека втрат, тобто ризик, ефективним методом зниження його рівня є диверсифікація. Визначення характеристик товаропотоків дозволяє оцінити їх проблемні місця, а застосування диверсифікації — зменшити ймовірність ненастання очікуваних результатів. В сукупності, ці дві категорії можна розглядати як стратегічний напрям підприємства, який дозволяє розширити діяльність підприємства з мінімальним рівнем ризику. Таким чином, диверсифікація товаропотоків — це розширення та різноманіття руху товарів на всіх стадіях мережевої структури ланцюга поставок, включаючи кінцевого споживача з метою збільшення економічної вигоди від діяльності [2].

Впроваджуючи стратегію диверсифікації товаропотоків, підприємство удосконалює свою діяльність. Для доцільності впровадження таких змін необхідно визначити, які результати отримує підприємство, здійснюючи диверсифікацію товаропотоків. Результат — це остаточний, кінцевий підсумок якоїсь діяльності;

показник або сума, яку одержують після певних дій [3]. Тобто, застосовуючи цю категорію до вираження наслідків від впровадження стратегії диверсифікації, згідно з тлумаченням, можна визначити суму отриманих позитивних змін в певному еквіваленті. Результатом застосування диверсифікації товаропотоків є збільшення прибутку підприємства, але цей показник може збільшуватись за рахунок інших суттєвих переваг. Для оцінювання загального результату від впровадження диверсифікації варто визначити всі його складові, тобто охарактеризувати фінансові та нефінансові результати (рис. 1).

Майже для кожного з перерахованих, як фінансових так нефінансових результатів існує велика кількість методів оцінювання, але нижче будуть наведені лише ті, що найбільш оптимально відображають визначення певного результату в умовах використання диверсифікації товаропотоків.

Рис. 1. Види економічних результатів впровадження диверсифікації товаропотоків

До групи нефінансових результатів пропонуємо відносити наступні: конкурентоспроможність; рівень ризику; сезонні коливання; кількість клієнтів; бізнес-процеси. Вплив складових нефінансових результатів на прибуток здійснюється опосередковано, адже за рахунок підвищення конкурентоспроможності товару вірогідність обрання саме нашого продукту, ніж аналогічного більша; вдосконалення окремих бізнес-процесів дозволяє збільшити продуктивність та виробничий потенціал на підприємстві; оптимізація затрат на персонал зменшує загальну собівартість продукції, а розширення сегмента споживачів збільшує обсяги продажів; зменшення залежності від сезонних коливань дозволяє складати бюджети надходжень та видатків та ефективно планувати майбутній розвиток підприємства.

Впровадження диверсифікації товаропотоків дає можливість підприємству підвищити як його конкурентоспроможність, так і конкурентоспроможність продукції, що виготовляється на цьому підприємстві. Конкурентоспроможність продукції підвищується за рахунок її вдосконалення, збільшення асортиментного складу, або популярності бренду, під яким випускається.

Коли підприємство розширює ринки збуту, стає міжнародним, підвищується конкурентоспроможність підприємства. Оцінити конкурентоспроможність товару можна

багатьма методами, але ми вважаємо, що основними можуть бути методи оцінювання за багатокутником конкурентоспроможності та метод оцінювання максимального споживчого ефекту. Для побудови багатокутника конкурентоспроможності необхідно визначити п'ять найбільш пріоритетних інтегральних показників, що характеризують товар [4]. Максимальний споживчий ефект розраховується за формулою [5]:

$$K = \frac{\text{споживчий (корисний) ефект}}{\text{ціна споживання (відпускна ціна + вартість споживання)}} \rightarrow \max. \quad (1)$$

Для оцінювання конкурентоспроможності підприємства застосовують методи SWOT-аналізу, оцінювання за «ланцюгом створення вартості» та метод на основі ранжування факторів впливу. Перші два методи є досить поширеними у застосуванні, на відміну від методу ранжування факторів впливу, який включає в себе розрахунок найбільш вагомих економічних ефектів та коефіцієнтів (ефект від використання новітніх засобів праці, коефіцієнт спеціалізації, розмір витрат, що пов'язані з вибором оптимальних розмірів підприємства тощо) [4].

Основною метою диверсифікації є зменшення рівня ризику. Тому, застосовуючи цю стратегію, підприємство зменшує рівні різних видів ризику, наслідком чого є ефективне застосування вільних грошових коштів та підвищення прибутковості. На нашу думку, оптимальними методами оцінювання рівня ризику є метод оцінювання доцільності витрат та метод експертних оцінок. Метод оцінювання доцільності витрат є ефективним, адже ґрунтується на тому, що витрати на кожному конкретному напрямку діяльності, а також конкретних її елементах, мають різний ступінь ризику, а оскільки управління диверсифікацією здійснюється через управління проектами, які мають життєвий цикл, це дає можливість визначити рівень ризику на кожній фазі проекту, та запобігти непередбаченим втратам. Експертний метод оцінювання обраний тому, що є доступним та простим у застосуванні. Він передбачає оцінювання ризиків, об'єднавши їх у групи, які експертні працівники підприємства самі формують, надаючи їм бальні оцінки за ймовірність виникнення [6]. Також, існують методи аналогій, статистичний та аналітичний методи, що також можуть застосовуватись у дослідженні рівня ризику при застосуванні диверсифікації, але ми вважаємо, що ці методи є менш ефективними. Реалізуючи стратегію через проект, метод аналогій є неефективним, адже проекти не завжди бувають однаковими; статистичний метод вимагає глибоких математичних навиків, а аналітичний метод є недостатньо вивченим для застосування.

Зменшення залежності обсягів виробництва від сезонних коливань також є пріоритетною метою диверсифікації товаропотоків. Існуючі економіко-статистичні методи аналізу сезонності, за характером обробки рядів динаміки об'єднують в дві групи. Перша група — методи, за допомогою яких зміна сезонності відбувається на основі емпіричних даних попередньої обробки. Методи першої групи застосовуються в тому випадку, якщо вплив інших факторів на зміну попиту є незначними (в умовах стабільної економічної ситуації) і якщо в рядах динаміки немає яскраво вираженої тенденції зростання або спадання, а внутрішні коливання протягом

досліджуваного періоду відбуваються навколо певного постійного рівня. До першої групи відносяться методи: простої середньої; відносних величин. До другої групи відносять методи для аналізу тих рядів, в яких необхідно встановити сильний вплив інших факторів (загальне зниження платоспроможного попиту населення в умовах економічної кризи). Це методи ковзної (рухомої) середньої; аналітичного вирівнювання [7].

Також, до нефінансових результатів варто віднести збільшення кількості клієнтів за рахунок розширення асортименту товарів та ринку збуту. Оцінювання даного результату відбувається на основі внутрішньої інформації підприємства, що порівнюється до та після впровадження диверсифікації товаропотоків. Для більш повної характеристики цього результату варто скористатись оцінюванням критеріїв лояльності споживачів та рівня задоволення споживачів товарами. Така характеристика дозволить визначити сегменти споживачів, їх смаки та вподобання, усунути недоліки та збільшити обсяги продажів.

Покращення окремих бізнес-процесів направлено на вдосконалення роботи підприємства з метою зменшення витрат, підвищення якості, продуктивності, або досягнення інших стратегічних цілей. Тому, для оцінювання покращення бізнес-процесів необхідно визначити сферу покращення, та застосовувати відповідні показники оцінювання. Наприклад, застосовуючи диверсифікацію товаропотоків, зменшуються витрати у виробництві (оскільки збільшується обсяг збуту), а отже продуктивність виробництва збільшується.

Таким чином, нефінансові результати впровадження диверсифікації товаропотоків відображаються через покращення окремих елементів діяльності підприємства. Складові ж фінансових результатів, до яких належить капіталізація підприємства, синергійний ефект та затрати на персонал, безпосередньо відображаються у збільшенні прибутку.

Вдало реалізована стратегія диверсифікації товаропотоків збільшує оцінку вартості підприємства, враховуючи всю його власність і ресурси на період їх використання, тобто підвищує його капіталізацію. Таке підвищення відбувається через досягнення одного або декількох нефінансових результатів та ефективної управлінської діяльності. Різноманітність методів оцінювання капіталізації дозволяє оцінити всі можливі напрямки даної категорії, але враховуючи специфіку нашої теми, ми пропонуємо наступні:

- дохідні методи (метод дисконтованих грошових потоків; метод капіталізації доходів);
- ринкові методи (метод прямого порівняльного аналізу продаж (аналогів)).

Дохідні методи оцінки капіталізації підприємств ґрунтуються на оцінці майбутніх доходів підприємств [8], а ринкові — на котируванні їх акцій на фондовому ринку, аналогічних угодах на ринку, поправочних галузевих коефіцієнтах тощо [9].

Застосування перерахованих методів є результативним в тому випадку, коли сума оцінюваного доходу є відомою або стабільною, а темпи приросту є приблизно рівними. Застосовуючи обрану стратегію, важко наперед визначити дохід, але при управлінні стратегією, підприємство формує бюджет та закладає суму прогнозованих доходів.

Методами оцінювання синергійного ефекту можуть бути як математичні, що використовують структурні

кореляційні моделі, так і ресурсні, за якими джерела позитивної і негативної синергії пов'язані з ефективністю використання об'єднаних ресурсів для прискореного впровадження інновацій всіма учасниками інтеграційних зв'язків [10]. Незважаючи на різноманітність методів оцінки синергії, основою більшості з них є обчислення додаткових вигод від вдосконалення механізму управління діяльністю підприємства або від впровадження заходів щодо спільного використання матеріальних, нематеріальних та трудових ресурсів взаємопов'язаних суб'єктів. Тому, оскільки ефект синергізму, в більшості випадків, буде присутнім при застосуванні диверсифікації товаропотоків, для його обрахунку, підприємству варто обрати саме той, що найбільш точно враховує всі специфічні ознаки проектів та визначає пріоритетні напрямки діяльності, де синергійний ефект є найбільшим.

Коли підприємство досягає максимально доступно-го росту, оптимізація витрат на персонал стає одним з пріоритетних інструментів підвищення дохідності компанії. Розповсюдженим методом оптимізації персоналу є його скорочення. Але, при застосуванні диверсифікації товаропотоків, підприємство може уникнути таких радикальних методів. Персонал, необхідність якого виникає для реалізації проекту, можна залучати лише на період діяльності проекту. Кваліфіковані робітники можуть виконувати функціональні обов'язки на різних проектах, тим самим скорочуючи додаткові витрати. Такий підхід до кадрової політики може значно скоротити витратну частину проекту, та зробити стратегію диверсифікації товаропотоків більш успішною.

5. Висновки

Фінансові та нефінансові результати не тільки приносять додаткову вигоду при застосуванні диверсифікації товаропотоків, а і головним чином збільшують прибутковість компанії. Наведені вище методи обчислення всіх результатів є доступними, але більшість статистичних даних для їх обрахунку є важкодоступними. Тому, оскільки збільшення прибутку є наслідком будь-кого з результатів, для полегшення процесу обрахунку, можна використовувати лише обчислення зміни прибутку від діяльності, методом порівняння його з попереднім періодом. Але, такий аналіз може бути використаний як додатковий, оскільки в повному обсязі не може відображати всіх змін, що відбулись в результаті впровадження стратегії диверсифікації товаропотоків.

Література

1. Азрилиян, А. Н. Большой экономический словарь [Текст] / под ред. А. Н. Азрилияна. — 7-е изд., доп. — М.: Институт Новой Экономики, 2007. — 1472 с.
2. Шкварчук, Л. О. Управление диверсификацией товаропотоков через проекты [Текст] / Л. О. Шкварчук, К. С. Коваленко // Проблемы экономики и менеджмента. — 2013. — № 10. — С. 3–11.
3. Збірка українських словників [Електронний ресурс]. — Режим доступу: \www/ URL: http://ukslov.com/literaturne_slovovjyvannya/page/rezultat_naslidok.2144/
4. Кузьмін, О. С. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства [Текст] : підручник / О. С. Кузьмін, Н. І. Горбаль. — Львів: Компакт, 2005. — 304 с.

5. Павленко, А. Ф. Маркетинг [Текст] : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / А. Ф. Павленко, А. В. Войчак. — 2-ге вид., доп. і випр. — К.: КНЕУ, 2001. — 106 с.
6. Кузьмін, О. Є. Управління ризиками в інноваційній діяльності [Текст] : навч. посіб. / О. Є. Кузьмін, Н. Ю. Подольчак, Н. І. Подольчак, Л. Г. Вербицька. — 2-ге вид., перероб. і доп. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. — 240 с.
7. Залевський, В. А. Методика применения аналитических процедур для оценки сезонных колебаний объема продаж в торговых организациях [Текст] / В. А. Залевский // Управленческий учет. — 2008. — № 10. — С. 26–35.
8. Брюховецька, Н. Ю. Підходи до визначення капіталізації підприємства [Текст] / Н. Ю. Брюховецька // Наукові праці ДонНТУ. — 2007. — Вип. 31-1. — С. 224–229.
9. Оценка бизнеса. В поисках капитала-невидимки [Электронный ресурс]. — Режим доступа: \www/ URL: http://www.logis.com.ua/_41_1330.html.
10. Галлямова, Э. Г. Создание синергетических преимуществ диверсифицированных компаний [Текст] / Э. Г. Галлямова // Государственное управление. Электронный вестник. — 2007. — № 11.

ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ВНЕДРЕНИЯ ДИВЕРСИФИКАЦИИ ТОВАРОПОТОКОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ

В статье рассмотрены методы оценки результатов, которые получает предприятие внедряя диверсификацию товаропотоков в свою деятельность. Предложено разделение результатов на финансовые и нефинансовые. Определено, что финансовые результаты отражаются в увеличении прибыли (выражается в приросте выручки), а нефинансовые результаты — как совокупность дополнительных преимуществ, которые нельзя оценить в денежном эквиваленте.

Ключевые слова: результат, диверсификация, товаропотоки, риск, проект.

Коваленко Катерина Сергіївна, аспірант, кафедра фінансів, Національний університет «Львівська політехніка», Україна, e-mail: Sharm_kate@mail.ru.

Коваленко Екатерина Сергеевна, аспирант, кафедра финансов, Национальный университет «Львовская политехника», Украина.

Kovalenko Kateryna, Lviv Polytechnic National University, Ukraine, e-mail: Sharm_kate@mail.ru

УДК 636.47.03 (075.8)

Кухта К. О.

ЕВОЛЮЦІЯ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ ПРИГОТУВАННЯ КОМБІКОРМІВ — ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ КОРМОВИРОБНИЦТВА

У статті викладені результати історико-наукового аналізу еволюції засобів механізації виробництва кормосумішей. В роботі розглядаються сучасні і перспективні технології переробки зерна на кормосуміші, що розглядаються як основа підвищення економічної ефективності галузі кормовиробництва. З поміж цих технологій заслуговують на увагу і мобільні комбікормові заводи; переймаючи зарубіжний досвід використання цих машин ми зможемо підняти ефективність галузі кормовиробництва.

Ключові слова: кормосуміші, зерносушарки, мобільні комбікормові заводи, галузь кормовиробництва, технології переробки зерна.

1. Вступ та постановка проблеми

Використання кормових сумішей набуло домінуючого напрямку серед технологій годівлі тварин і залишається актуальним на перспективу. Майже 35–40 % зернофуражу в деяких господарствах молочного напрямку згодують у вигляді простої дерті, що призводить до великих перевитрат зерна та підвищує собівартість тваринницької продукції. А за годівлі тварин комбікормами середньодобовий приріст ВРХ збільшується на 17–20 %, витрати кормів на виробництво продукції зменшуються на 15–18 %. Тому при подальшому вдосконаленні процесу з постановкою нових науково-технічних завдань важливо діяти опираючись на ефективні показники та накопичений досвід.

2. Аналіз попередніх досліджень і публікацій

Історико-наукові дослідження механізованих технологій і технічних засобів, які використовувалися для

виробництва кормосумішей, мало відображені в літературних джерелах, тому є доцільним виконати вказані дослідження шляхом проведення аналізу технологічних прийомів зберігання та переробки зерна, які виникли в глибоку давнину та сучасних технологій, виділивши спільні риси та обґрунтувати їх переваги [1–10]. Проблеми теоретичних аспектів ефективності кормовиробництва є об'єктом досліджень таких науковців, як А. О. Бабич, Г. В. Благовещенський, М. Блажек, Д. Т. Віннічук, І. Ф. Підпалій. Поряд з цими теоретичними аспектами тісно переплітаються проблеми розвитку ринку зерна, дослідженням якого замаються науковці: Л. М. Худолій, В. П. Ситник, О. В. Олійник, П. Т. Саблук, проте недостатньо уваги приділено питанню розвитку обладнання, а відтак зумовило вибір напрямку дослідження.

3. Виклад основного матеріалу

Використовуючи досягнення науки і техніки, з'явилася можливість переглянути технологічні прийоми